

Hví tagnaði afturhaldið um Gráubók?

Tað gjörðist mikið buldur í Föroyum, tá ið menn fyri nökrum árum síðan fóru undir eina nýggja jarðaskipan, sum sett var í orð í hinari tiltiknu Gráubók.

Tá hoyrdist, at landið var komið í hitt versta lógloysi. Eingin visti av hvørki kongsbóndi ella óðalsmaður, fyrr enn menn komu til biggjar at taka jörðina frá honum og tveita hana til onkra ognarleysa ónyttu. Menn tosaðu um at selja sínar ognir — frá fedrunum fingnu arvalutir — dyrt. Blóð skuldi flóta um nakar vaddi at fara so ránsmannsliga fram. Ríflur og onnur deyðiligu vápn vóru eftirhugd at hava til reiðar, tá ið tókumenninir komu.

Teir, ið fedrar vóru at jarðarumskipan og Gráubók, fingi ein hvökk. Teirra ætlan hevði als ikki verið at skapa uppreistur ella at »kreinkja« ognarrættin, og gingu teir imillum at týða monnum ívingarsamar setningar, ið kanska vóru óvikið nærgangandi og kundu volda misskiljingar.

Hesar aldur brutu eina tíð, men so fullu tær niður, og eingin sigur seg hava sæð, at tær hava tikið seg upp aftur. Har aftur á móti flytur onkur fram, at bóndur eru so fegnir um skrimslíð Gráubók, at teir vilja ikki vera av við hana aftur.

Hvat er nú orsökini til, at tað, sum menn rópa afturhaldið, sissaðist so brátt um hesa kollveltingarlóg og fór at dáma hana so væl. Var eingin kollvelting í henni, ella er tað satt, sum hildið verður, at föroyskur siður er altíð at halda ringt um nýggjar reglur og lógskipanir, og so tá ið frálíður at siggja, at lógin var góð og gjøgdi einki illt?

Jú vist var eitt sløg av kollvelting í henni og sum ljóðaði skuldi verða stórar umbótingar í vænta. Men við sínum besta vilja kann ein ikki fara og siga, at nógv hefur kenst til kollveltingar ella umbótingar. Heldur er at siga, at alt gjörðist so spakt og borgarligt.

Föroyskt jarðabrúk kann ganga og gongur við sama lag. Jörð kann liggja í mosa, og bóndur kunna sigla við feskiskí, fara við trolarum, leita til onnur lond at gerast húskallar har ella søkja sær aðra vinnu her heima. Eingin hefur hoyrt um, at nakar hefur mist jörð av órókisskapi, ella ognarjörð sum liggur í forna er tikin og latin einum hvørjum uppi hendi ið dyrkað hana kundi. Alt gongur við gamla lag, og fram-

leiðslan á hesi korgu Föroya-jörð er einki framfarin — heldur gongur hon aftur ár undan ári.

Men nú er at siga, at föroyski jarðarspurningurin er eitt problem, og tað er at vera órættvisur, um ein skal leggja alla skuld á Landbrúksráð og aðrar menn, ið ganga skulu á odda fyri jarðabrúki í Föroyum.

Vit hava áður vist á, at Föroyingurin er í starvslivi sínum tvíhyttur. Hann er bæði fiskimaður og jarðamaður. »Havið átti min longsil og dreym, skjótt bar eg ár á borði —« Soleiðis hefur verið. Bóndin, sum staðið hefur á bói sínum várdagarnar, hefur start út á hitt víða droymandi havið við sínum fyrriáttandi fongum. Og havið hefur vunnið. Hann hefur tveitt búnaðarambóðini og er farin til ævintýrið úti á havinum, ið kann geva honum eydna skjótari enn bóurin ella hagin. Sjálvandi gjörðust menn bangnir fyri mólstóðuni, men eingin kann í okkara landi fara og noyða menn til arbeiðis. Og hugurin hjá ungfolki okkara stendur ikki til jörðina, hann langtar yvir hav eins og hjá forfedrunum í forðum. — Har er tað gullið glitrar.

Men fyri landsúsarhaldið er týðningarmikið at fáa meira av landinum, og gerast má tað, ið gerast kann fyri at fáa menn at verða hjá jörðini ella leggja inn nýtt dyrkingarlendi. Her er sjálvandi at taka til tey ráð, sum eisini í útlondum verða nýtt at seta út heidurslönir til teirra, ið undangongumenn eru í jarðabrúki — ikki bara til tradarmenn, men eisini til bóndur, tí ivaleyst eru dugligir bóndur í okkara landi, sum væl kunna verða nýttir sum fyrmyndir hjá teimum, ið minni dugandi eru. Eisini at fáa bilig kunsttøð og kraftfóður.

Fólk trýtir eisini í jarðabrúkinum og her mugu maskinurnar setast istaðin fyri fólk. Geva lán og studningar til maskinur, og har einstakir menn ikki hava ráð at fáa sær slik ambóð, so at hava ambóðini í felag, bygðafelg t. d.

Menn hava í hesum tíðum tosað nógu um prisirnar á búnaðarvörum. Tey ið keypa skula, hava hildið, at prisirnir hava verið ivaleysa høgir, meðan jarðamaðurin hefur haft tað at flyta fram, at föroyski búnaðurin stendur til afturs, og honum tørvar peningur, um hann skal hava nakran týðning og framleiða nakad. Hesi meina tí, at eingin maksimalprisur

skuldi verið á föroyskar búnaðarvörur.

Ein kann halda, at við tí prisi, sum latin er fyri föroyskar búnaðarvörur, skuldi hin föroyski jarðamaðurin havt staðið seg, men satt er, at nógv lond hava í hesum tíðum latið stóran studning til jarðabrúkið fyri at fáa menn at dyrka meiri. Hetta er ikki gjørt í Föroyum. Og tað er kanska galið.

Ein vína, sum er týðningarmikil fyri samfelagið, hon má vera stuðlað, so kann ikki bata um teir ið starvast við hesa vinnu, fáa heldur stórar inn-tókur.

Föroyskt jarðabrúk má upp á fótur. Jarðalógirnar, sum settar vóru í hini tiltiknu Gráubók, sýnast ikki at hava virkað

stórvegis. Afturhaldið man hava dámað Gráubók, tí eingin fór so strangliga fram eftir henni sum væntað var.

Eru menn, sum vilja hava jörð og leggja arbeiði niður í jörð sína, so má teimum ikki sýstast at fáa jörð.

Eftiransan má eisini vera við seyðinum. Seyðinum má tryggjast fóður. Landið kann ikki lata tað ganga um seg, at seyðurin, sum kann vera til stóra innlugu, hungur allan veturin ella kavavetrar gongur úti og so fer útav. Er tað afturhald og gamalt treiskni, sum liggur í buktini, so má tað slitast; her er ein partur av landsins vinnumøguleikum, sum ikki eigur at liggja ónýttur.

Bókmenntir.

JOHN BUNYAN:

PÍLAGRÍMSFERÐIN

UMSETT ÚR EINGILSKUM AV VICTOR DANIELSEN

Ein kann ikki siga, at bókur fáa stóra rúmd í teirri föroysku pressuni — ikki eingang tær fáa föroysku, ið siggja dagsins ljós. — Vit hava blóð, sum eru rættiliga rúgvismikil, so rúmdin skuldi ikki bílað. —

Henda bókin kom út í fjór, og tað er at geva umsetaranum rætt í, sum hann sigur, at tað má tykjust lógið, at föroysk blóð hava ikki tikið hana upp á tunguna — tí tað skuldi verið, ið hvussu er rættiliga kunnugt, at henda bók er, uttan mun til trúarflokkar, heimsgitin. Hon er týdd til nógv tungumál og lísín av fjöldum, ið als ikki hava havt somu kristnu læru sum hövundurin. T. d. varð sagt í kronikk í norskum blaði stutt herfyri, at tað vóru tveir enskir hövundar, sum kendir vóru um alt Noreg. Tað var John Bunyan og Bernard Shaw, hitt tiltikna sjónleikarskaldi. Í sjálvum Onglandi hefur eisini John Bunyan: Pílagrímsferðin verið gítin fólkahestur, og er henda bókin saman við bibliuni tær bókur, ið mest hava sett merki og dám á fólkahegvanina har á landi eins og eisini á málbrúk og máltilfar.

Pílagrímsferðin hefur eisini verið kunnig í Föroyum í danskari umseting.

Tá ið onkur so spyr, hvat orsökini til hetta er, at summar religiøsar bókur koma soleiðis at hava eitt so varandi virði uttan mun til trúaráskoðan, er at svara, at tað er tann andi, ið her hesar bókur og tann formur, tær hava.

Tað, ið John Bunyan hefur at bera fram fyri menniskjuni, skapar hann til sum eina skald-

sögu, og sum aðrir stórir religiøsir hövundar nýtir hann ríkliga myndirnar. Tær religiøsu kenslurnar fáa kjót og blóð og verða persónar: Kristin, Kristina, Trúarveikur, Trúfastur o. s. frv. Myndirnar úr bibliuni verða nýttar, men John Bunyan byggir eisini nýtt omaná, og við hvørt vaksa tær upp til ófórar skaldsligar hæddir.

Livið er pílagrímsferðin mikla. Heimurin er Sodoma, sum rýmdur má verða úr og einki má forða, hvørki heimstaður, kona ella börn. Kristin sæst sum ein maður tyngdur til jarðar av tungari byrðu, syndabyrðuni. Men hann má avstað, og hann rannsakar, hvussu hann skal finna leiðina og sleppa frá byrðuni.

Alt tað, sum bindur menniskja og liggur sum meinbogur, so tað gerst vandamikið hjá tí at koma vegin fram til málið, hin æviga staðin, er í Pílagrímsferðini gjørt til lutir og stóð.

Fjöll, dýki, skansar, borgir og ótalдар fellur, sum Kristin og fylgisveinar hansara hava at berjast við.

John Bunyan var Puritanari, sum kravdi nógv og dømdi hart. Hann livdi í einari tíð, tá ið hart stríð var um religiøsa læru og trúgv. Og bók hansara er merkt av hansara samtið. Har eru veldigir bardagar hjá hinum sanna kristna at koma igjøgnum, og nógv vikja undan og ganga hin skeiva vegin, sum er lættgongdur og tí verður valdur av teimum flestu.

Men vit siggja Kristin vinna fram til hin glógvandi staðin, og vit siggja konu hansara (Framhald á 3. síðu 3. teigi)